

„Birodalmak hanyatlanak, de a nyelv marad...”

Szathmári István Szabófalvától San Franciscóig követte és elemezte irodalmi nyelvünk alakulását. Legfőbb szempontja mindig és mindenkor a nyelvi igényesség és a stílusbeli változatosság, valamint a hagyományainkhoz ragaszkodó, de újító választékosság volt. A következőkben olyan neves magyar költőnkéről akarok szólni, aki mindig és mindenkor, '56 utáni száműzetése idején is, a jó magyar stílus legfőbb követelményeinek magas fokon felelt meg.

A címbéli sor Gömöri György *Levél hanyatló birodalomból* c. kötetének belső borítójáról való. 1979 márciusában ezen ajánlással kaptam meg tőle a hollandiai Groningen egyetemén e kötetet. A szerzővel azóta többször és több helyen találkoztam. Együtt voltunk az 1980-as turkui 7. Nemzetközi Finnugor Kongresszuson Suomiban, leültünk beszélgetni Budapesten keleti végeink kulturális megsegítésének ügyében: az Erdélyi Múzeum újjáélesztését terveztük a nyolcvanas évek végén az azóta elhunyt Entz Géza művészettörténésszel és Benda Kálmán akadémikussal együtt, majd a Magyar Múzeum első számát szerkesztettük meg. Türelmetlenségekkel teleszabdalt térségünkben éppen a sokrétű érdeklődés, nyitottság, szellemi pluralizmus rokonszenves nékem Gömöri Györgyben, az emberben és a költőben. Minden irányban nyitottnak, érdeklődőnek, széleslátókörűnek és toleránsnak ismertem meg. Olyannak, aki soha egy pillanatra sem felejtkezett meg arról, honnan jött, de arról sem, hogy milyen irányba érdemes haladnia néki, annak a magyarságnak, és e térség népeinek, egymásnak feszülő hiteinek, ahonnan a sors szeszélye folytán Cambridge-be került. S nem akárki lett belőle: a lengyel és a magyar kultúra, s egyben Erdély magyar művelődéstörténetének és jelenkori kulturális és más természetű gondjainak egyik legtekintélyesebb szakértője Angliában, a BBC magyar adásainak állandó munkatársa. Olyan szakértő, akit erdélyi, szlovákiai és vajdasági sorskérdésekben is meg-megkérdezhetünk, s véleménye mérvadó lehetne, hiszen mindkét lábával a történelmi valóság talaján áll – s olyan rokonszenves idealizmust képvisel, mely világot változtat:

a kis népek
általában a nagyobbak zsebében üldögélnek
onnan ágálnak s hadonásznak:
„hitvány bitorló!”

vagy
 „drága barátaink!”
 történelmi tornádók idején
 beleesnek egy vízzel teli patanyomba
 végigdübörög rajtuk a nehéz lovasság
 földbe lapítják őket a hernyótalpak
 de aki túléli
 tépetten csonkán-fél-gutaütötten
 tovább ágál s hadonászik –
 fejüket csóválják az óriások:
 „micsoda szívósság!”
 „ki hitte volna!”
 egy kis nép elég sokat kibír
 (Adalékok a kis népek természetrajzához)

A fenti vers írója jókora iróniával szemléli környezetét, s a dolgok logikája folytán önmagát is. Hőse nem a győztes hadvezér, hanem saját szövet-ségese embertelenségével is szembeszálló politikus alkat:

Kezdénk lőtetni Nagyszombatot.
 A városbéliek traktát indítanak
 magok megadása felől.
 Noha a pápistaság lett árulóvá
 (mert azok valának fők a városban)
 sok vallásunkon való is nyomorog köztük.
 Hogy az aszú fa mellett
 a nyers is el ne égne, nagy könyörgésükre
 megegyezénk. De hát ímé a prédára éhes
 svédek a falakat meghágván kezdék
 a házakat is felverni!
 Lóra ülven sieték oltalmukra.
 Duklás generális, ki igen emberséges
 és evangélikus ember is volt,
 majd hogy meg nem öle egy főofficért
 ki ellenem támadott volt, s végül
 mivelünk együtt karddal
 kergeté ki a svédek a városból.
 Isten után így marasztám meg
 utolsó veszedelemtől Nagyszombat városát
 a benne lévőekkel együtt ...”
 (K. J. erdélyi hadvezér emlékiratából)

„*Birodalmak hanyatlanak, de a nyelv marad!*” – így jóskolt jövőt Gömöri György 1979 tavaszán, s alig egy évtizeddel ezek után recsegve-ropogva előbb a nagy szovjet birodalom omlott össze, majd követte ezt az enyhébb délszláv diktatúra, miközben a látottakból nem okulva föltámadtak Nagy-Románia, Nagy-Szlovákia, Nagy-Szerbia látnokai, s bizony néha-néha észrevehetjük, hogy miközöttünk is vannak nemzeti fellegjárók. Gömöri György nem tartozik a politikai ábrándkergetők közé. Az ő magyarságtudata szellemi magasságokat ível át, s alapvető nemzetiségi, azaz emberi jogok legfőbb építőkövei: a hithez való jog, a nyelvhez való jog, a szabad gondolkodáshoz való jog (beleértve a megtérés mindenkire érvényes jogát is – mely nála több is, kevesebb is, mint amit egy-egy a Bibliát, annak pluralista szemléletét sem eléggé ismerő keresztény/keresztyén vagy nemzeti szélsőségesünk hirdet).

És még valamire kell itt gondolnunk. Arra, amire Illyés Gyula hívta föl figyelmünket: a vélünk szembenállókat is alaposan ismernünk kell, s azokat is, akik 1848–49-ben sem tartoztak a rajongók, a forradalmi megszállottak közé, noha családjuk tagjai, rokonaik ott voltak a szabadságharc honvédek sorában, s közvetlen Petőfi mellett is. Íme a liberális Wesselényiekkal is többszörösen rokon Wass Fanny mezősegi magyar grófné levele, mely 1849. május 12-én kelt Kolozsvárott (csak német változatában ismerem, s tudomásom szerint most jelenik meg magyarul először):

„Tegnap ismét rossz napom volt: amikor hazulról Wass Ádámné temetésére mentem, éppen a híres és ismert Roth nevű szász papot vitték a vesztőhelyre. Nagy tömeg kísérte különösen hangos és rettenetes örömjongás közepette. Ő nyugalommal ment, s azt sem engedte meg, hogy bekössék a szemét, amikor a golyó általi kivégzésre sor került. A véstörvényszék vádlója és a bíró igen szerették volna, hogy őt, hat gyermek apját, szabadon engedjék, hiszen meghatóan, méltóságteljesen viselkedett a kihallgatás és az ítélet kihirdetése során. – A szerencsétlent nem lehetett azonban szabadon engedni: a bírakat annyira meghatotta ez az eset, hogy reszkettek és sírtak, alig tudtak szólni, amikor kimondták a halálos ítéletet. Az elítélt azonban nagy lelki nyugalommal viselkedett ... A tegnapi eseménynek oly nagy hatása volt, hogy a véstörvényszék tagjai közül némelyek bejelentették lemondásukat, többek között Krizbai Miklós is.” (Czegei és Szentegyedi Wass Fanny grófnő május 12-én írt levele testvérének, Gyulay Lajosnak Kolozsvárról. – I. *Stephan Ludwig Roth. Schriften. Briefe, Zeugnisse. Vorwort und Auswahl Michael Kroner. Bukarest 1971: 272*).

Mint Miskolczy Ambrus megállapítja, a szász pap „bízott Kossuth amnesztia-rendeletében”, holott Csányi kormánybiztos éppen Kossuth Lajos forradalmi szigort sugalló levelének értelmében cselekedett: „Az elsietett

kegyelem kés, melyet az ellenség kezébe adunk, hogy szívünkbe döfje” (Köpeczi Béla [főszerk.]: *Erdély története. III. kötet. Budapest 1987: 1413*).

Itt csak egyetlen kérdést kell fölvetnünk: hol és mikor viselkedett egyetlen térségünkbeli vésztörvényszék hasonlóképpen? És a napjainkig tartó borzalmas XX. század fajokat és népeket irtó „etnikai tisztogatásnak nevezett törvényeivel” nem predesztinálta-e Kossuth és Petőfi forradalmi szigorát?

A mítoszok helyett Gömöri György a nemzeti megmaradási ösztönt igyekszik erősíteni, ha kell – önmaga tisztelte hőseink – legnagyobb nemzeti költőnk gondolatainak torz tükrében való fölnagyítása révén. Szó sincs itt gúnnyról, jóval inkább a népet szélsőségeinktől féltő költő igyekszik meggondolkodtatni bennünket:

Szerelemnek lobogója szívem
tekintetem a csillagok közé vész
nincsen leány ki véretem lemosná
rab világ kezén-lábán bilincs
ez tette lelkem pusztává a bánat
pusztájává hol egy tigris lakik
fáradt oroszlán nyugszom feleségem
keblén A század viselő
Beteljesül az Írás jóslata:
mi vérrel áldozunk neked
inkább vesszen ki nemzetünk egy szálíg
– mily nagy szerep mily lelkesítő!
(Petőfi-kollázs)

Nem tudom, nem kerül-e „*gondolta a fene*” ezen sorok szélére, ha megkockáztatom azon véleményemet, hogy Gömöri György többre becsüli a Világosról mocsarakon át bujkálva hazatérő huszárokat a Nagyszeben – azaz 1849-ben egy százsz város – ostromlása közben elesetteknel, s nagyobb hősnék, jobb magyarnak s embernek az idegen fajelméletektől agymosott honvédünk legyilkolta munkaszolgálatos költőnk, mint a Don mellett megfagyott szerencsétlen sorstársát.

„*Naponta nyelvet – álarcot cserélek...*” írja Búcsú a romantikától c. 1990-ben a Magvetőnél megjelent első magyarországi verseskötetének bevezető költeményében. Sorai hazai gyökérzetéhez való ragaszkodásának szép példája:

„mert leírhatom angolul az élet
minden rejtelmét, le a mindenséget,
de anyám nyelvén tudom csak kidadogni
a naplementét alkotó igéket.”

Szebb emlékművet költő aligha állíthat Édesanyjának, a tőle kapott szókincs, nyelvi értékek, kifejezőképesség fölbecsülhetetlen, életünket meghatározó szerepéről (Gömöri György édesanyja, Medveczky Jenőné Fehér Rózsa, a *Magyar Nemzet* egykori munkatársa 1993. december 23-án, 89 éves korában hunyt el Budapesten).

A Szülőhöz, a Szülőföldhöz való ragaszkodás vissza-visszatérő téma azon cambridge-i magyar egyetemi tanár verseiben, akit angol olvasói ugyan George T. Gömöri néven ismernek, de sohasem tagadta meg anyanyelvét.

Másik meghatározó élménye: 1956 nyugtalan nyara, s ősze. Ekkor a Peetőfi-kör tagja, s október-novemberben annak az *Egyetemi Ifjúság* c. forradalmi lapnak a szerkesztője, melynek fejlécén ez a József Attila idézet állott: „Jöjj el szabadság, te szülj nekem rendet...”. E mondathoz, e forradalmi követeléshez költőnk a mai napig hű maradt. Más elviselhető rendet, más életigenlő rendszert nem tud elképzelni önmagának, csak a szabadság szülte rendet. Ha '56-ban más irányba sodorja a sors, tizenéves pesti gyermekekhez hasonló hirtelen halál érheti, vagy a magyar fiatalokkal együtt Ungváron át Kazahsztánban is kiköthetett volna, de ő azzal a kétszázézer magyarral együtt hagyja el a népi demokratikusnak házudott Magyarországot, akik halál, börtön, bitófa vagy deportálás elől menekültek, s akik jó része új nyelvi környezetében nem hozott szégyent arra a földre, ahonnan el kellett mennie. Magyar költő maradt, pedig élménygyűjtő tanulmányainak és tanári pályájának útja: Budapest, Varsó, Kolozsvár, Oxford, California, Harvard Egyetem, Birmingham, Indonézia, Cambridge ... nem föltétlen e sorsot predesztinálta volna.

Tíz évvel 1956 után Gömöri György már olyan munkát tesz le a nemzetközi összehasonlító irodalomtudományi kutatásokról, amelyik kulturálisan előkészíti – s évtizedekkel meg is előzi – a közép-európai kezdeményezést: *Polish and Hungarian Poetry. 1945 to 1956* (Oxford, 1966).

Első verseskötete már 1958-ban megjelenik *Virágbizonyosság* címen. 1969-ben pedig az újvidéki Fórum nyomdája adja ki *Átváltozások* címen verseit (a londoni Szépsi Csombor Kör kiadványaként). 1976-ban Münchenben az Aurora Könyvek legendás sorozatában jelenik meg a *Levél hanyatló birodalomból* (mely Hegyeshalomtól keletre könyvtárainkban zárolt volt 1989-ig, azaz a határon elkobzandó). E kötet nyomán 1979 nyarán már Suomiban beszéltem joensuu-i finn nyelvszakos hallgatóimnak cambridge-i magyar költőnkéről. Északi rokonaink, a Kalevala népének fiai jól érzik Gömöri nyelvi kifejező-készségének sámánisztikus Ige-igéző erejét. Megkíséreltem érzékeltetni hallgatóimnak, hogy mit is érezhet az a nyugati magyar költő, akit a sors szüleitől, barátaitól, anyanyelvi közösségétől évekig elzárt (verseit csak a nagy birodalom fölbomlása után engedték be szabadon szülőhazájába). Reám legerősebben ekkor éppen az a verse hatott, melyben a

költő erőtlenségét érzékelteti. E sorokat – más költeményeivel együtt – 1979 nyarán a joensuu egyetemen hallgatóimmal finnre le is fordítottuk:

Ars poetica helyett

A költő úgy ír verset,
ahogy a fecske fészket
rak hullott szalmaszálból,
dirib-darab agyagból,
mohából, tollpihéből,
hogy legyen hevenyészett
(de sokáig szolgáló,
megtartó-kiröppentő)
hajléka kicsinyeknek.
Világot nem teremthet,
vihart el nem téríthet,
de szavával tapaszthat
de türelemmel rakhat
fészket egy igazságnak
hazát egy szenvedélynek.

Ars petican vaihteeksi

Runoilija rakentaa runoa
kuten pääskynen pesäänsä
heitteillä olevista heinistä
saven siruista,
sammalesta, untuvista
tilapäiseksi tuvaksi
(pitkään palvelemaan
joka päästää ulos ja pitää sisällään)
pesän pesueen.
Maailma ei ole luotavissa,
ukkonen käännytettävissä,
mutta sanoilla voi sorvata,
kärsivällisyydellä voi koota
pesän periaatteelle,
talon tunteelle.

Nyelvünk *fészket* szavának etimológiai és értelem szerinti megfelelője rokonaink nyelvén a *pesä*, a *fészket rak* finnül *pesää rakentaa* lenne, de a fordító itt másként tömörít: *rakentaa* ‘rak, épít’ finn szót a *runo* ‘vers’ mellé teszi, így a *verset ír* helyett a *verset rak* (szinesztéziába hajló kifejezést használja I. SZATHMÁRI ISTVÁN, Stílusról, stilisztikáról napjainkban. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994, 89–90). Így a *rakentaa runoa* alliterál is egyben, s belső dallamosság jellemzi a fordítást (az eredeti vershez hasonló, azt megközelítő megoldásként). A magyar *hazát* megfelelője itt északi rokonaink nyelvén, e fordításában: *talon* ‘házat’. E megoldás is az alliterációra való törekvésből születhetett: *talon tunteelle* ‘házat’, az eredetiben *hazát egy szenvedélynek*, mellyel Gömöri György versének belső ritmusát ismételten igyekszik finn fordítónk érzékeltetni, s egyben Suomi ősköltészeti hagyományai szerint tolmácsolni is. Raija Hämäläinen – aki Kányádi Sándor verseit és prózáját is átültette finnre, döntött e megoldás mellett – népköltészetten nevelkedett keleti finn lelke jól ráérzett költőnk északi testvérei nyelvi megoldásaival rokon stílusára.

A magyar költő legszebb s egyben legfájdalmasabb feladatai közé tartozik az emlékezés azokra, akik Balassitól és Petőfitől Radnóti Miklósig és az 1956-ban a tankok elé merészen odaálló pesti fiatalokig, oly sokat tettek azért, hogy a Kárpát-medence ne változzék 1989 után Szarajevóvá: népirtások színhelyévé. Az örök emberiség szellemében inti a magyar forradalom 20. évfordulóján fegyvert forgatóinkat:

Megásták. A szürke, álmos
 égen csak egy-egy varjú
 fáradtan lassú szárnycsapása.
 Szekerek, unott katonák.
 (A helyzet banalitása.)
 És ezek nem is németek.
 Nyelvünk közös, de amit mondok
 az őr nem érti meg.
 Beteljesül az Írás és mindent előrelátó
 lelkem jóslata. Már spongyán az ecet.
 Beszívom még a nedves rét szagát,
 a rőzsefüstben ázó fűzekét
 és elteszem a kockás fűzetet.
 „Non omnis moriar”, tudom,
 de utoljára mondhatom: v a g y o k –
 mert láng leszek, tág égbe szárnyaló
 és nyirkos földre hantolt néma test.

Hasonlóan eredeti e témában Szilágyi Ferenc verse, mely a világmindenség vallásos révületével közeledik Radnótihoz:

Költő volt ő is: bélyegző csillaga égett
 szíve fölött – s a gödör mélyire lökte a Kor.
 Költők, csillagosok, csóvásai a szabad égnek,
 bárha zuhanva alá: fényetek írja utunk!
 (Csalánok és ibolyák. Sátoraljaújhely, 1990)

Tudomásom szerint e fenti Gömöri-vers a párizsi Irodalmi Újság 1976. június-augusztusi összevont számában jelent meg először, de Radnóti Miklós sorsa vissza-visszatérő téma, „fö-l-földobott kő” újra meg újra Gömöri György emberközpontú költészetében, s 1979-ben Radnóti verseinek angol fordítását is megjelenteti (korábban Nagy Lászlóval együtt társfordító és szerkesztőként József Attila verseit olvashatta az angolszász világ – szintén e cambridge-i és budapesti magyar költőnk szerkesztésében). 1991-ben az '56 utáni nyílt beszéde miatt oly sokáig elhallgattatott Petri György (Nagy Imre és barátai egykori jeltelen sírjának nagyhatású versbéli megörökítője) sorait olvashatták angolul Gömöri György gondozásában. Emlékeztetőül Petri György 1982-ben a párizsi Méray Tibor szerkesztette Irodalmi Újságban *A kis októberi forradalom 24. évfordulójára c.* versét így kezdi: „Egy icipicit

igazítottak a világon / Imre bácsiék, Pista bácsiék ...” (I.U.S. Párizs 1982/1: 130).

Sorsforduló életünk előestéjén, a ‘89 előtti évtizedben a legjobb m a d á c h i értelemben küzd és bízva bízik költőnk. Verse a Borbándi Gyula és Molnár József szerkesztette müncheni *Új Látóhatár*-ban jelenik meg. Ez a lap megszűnéséig (‘89 őszéig) a párizsi *Irodalmi Újság* és a chicagói *Szivárvány* mellett az összmagyar irodalom és műveltség, nemzetformáló szemlélet legjobb folyóirata volt. A következő verset először az Európa Kiadó egyik szerkesztőjének szobájában olvastam Budapesten, közvetlenül a megjelenés után (a FIGYELMEZTETÉS jó helyre ment):

FIGYELMEZTETÉS

„Die Widersprüche sind die Hoffnung”
A „még nem” nem egészen „már nem”

Nem érdemes elégetni
időszerűtlen kézíratainkat
nem érdemes visszavonni
ami miatt másokat megégettek
nem érdemes úgy tenni mintha
A minthatóság tele hajszálrepedéssel

Az ócska koffer tele jövővel
(*Új Látóhatár, München XXX. évfolyam 1979. október 15: 183*).

Ez itt és most, 1994 őszén érvényesebb, mint bármikor.

A közelmúlt nagy történelmi témái mellett az Erdélyi Fejedelemség, főleg Bethlen Gábor és kora (szerencsés – de talán mégsem véletlen folytán – Gömöri György egy ismeretlen Bethlen képre bukkan Lengyelországban, s ezt a *Magyar Múzeum* Budapest, 1991. évfolyamának 1–4-es számában reá jellemző alapos leírásával közli, ‘94-ben pedig az *Irodalomtörténeti Közlemények*-ben közöl nagy erdélyi fejedelmünk kormányzásának angliai visszhangjáról tanulmányt), a kuruc szabadságharc és 1848–49 magyar függetlenségi forradalmi hagyományai, Ady és a Nyugat jelent költőnknek olyan élményanyagot, melyből igen gyakran a nagyközönség számára alig ismert, s a beavatottak körében is meglepetésszerűen ható motívumokból épít fel egy-egy költeményt. Történelemszemlélete azonban sohasem szűkül le nemzeti keretek közé, az egész látóhatárt befogja. A „hagyományápolás” nála olyan történelmi fitorokkal társulhat, melyhez foghatót Jonathan Swift Írországból született angol író politikai szatíráiban vélek fölfedezni (ő ajánlotta volt az ír kérdés megoldásaként, hogy minden angol nemes egyen reggelire egy ír újszülöttet – de ne adjunk ötleteket térségünk kishitlereinek...). Ime Swift

magyar költő-rokona, anyanyelvünk tökéletes kifejezőképességével, és kelet-
európai húsbavágó tudásanyagával fölverte:

HAGYOMÁNY

amikor Krubszkij elmenekült
az (okkal) Rettegett, sőt Rettenetes Iván
elrettentő például elrekkentette
(megfojtatta?) K. feleségét
Katalin cárnő
röviddel trónralépése után
megölette (megfojtatta) férjét
1801-ben az (állítólag elmebeteg)
Pál cárt néhány összeesküvő
hálósobájában megfojtotta

.....
Sztálin meg
folytatta*

A kimondott szó hangzásbéli homonímiája: *fojtotta/folytatta* kísérteties-
sé, lidércessé teszi e szavak mögött settenkedő történelmi rémmesét. Mi vár-
ható még? Ha újabb Sztálin kerül hatalomra „e hagyomány szent
szellemében”?! Nem kell azonban oly messzire mennünk, hiszen
közelünkben zizeg a fehéregyházi kukoricás is, talán Sütő András
félszemévilága is beléillik a rettenetes HAGYOMÁNYOK sorába (meg a
sok Antonescu utca, s Cseresznyés Pál-sors Marosvásárhelyen). Egyik legjel-
lemzőbb verse e HAGYOMÁNY-ŐRZŐ témakörből:

1849. július 31.

S hogyha csak orosz fogságba esik?
De a tiszti mundért nem vetette le,
hiába könyörgött székely embere,
a volt József huszár. S mert homlokán
sajgott a seb, hát leült, hogy kimpssa.
Akkor értek oda a lándzsás emberek,
a segesvári „idegenvezetők!”:
– *Du Kossuth Hund!* és átdöfték szívét.
Félelmetes, de így is eshetett.
Nemcsak dal, a fürtelem is örök.
A fehéregyházi patakpart felett
a der springt noch auf szelleme pörög.

Döbbenetes látomás e vers. Történelmünk csataterei és nemzeti tragédiáink időbéli távlatai elevenednek meg benne: a múlt, a jelen és a jövő. Itt az újvidéki *Hideg napok*-ra éppúgy gondolnunk kell, mint *Abdá*-ra, a *vérbosszúra* *Bácskában* és kiszolgáltatott székely serdülőkorúak lefejezésére *Szárzajtá*-n, az ún. felszabadulás elhallgatott áldozataira, akik egy része megmenekült ugyan a deportálástól, de nem menekült meg ezután (mint 1944 októberében *Óváry Elemérné Purjesz Olga* és vendégei Kolozsvárott: a szovjet csapatok mögött garázdálkodó – megtévesztőleg Maniu-gárdistáknak nevezett – román vasgárdista tisztek legépfegyverezték őket).

Az író ezért csupán csak arra vállalkozhatik, hogy pontosan, szépen, választékosan szerkessze meg szavait. Gömöri Györgynél minden szó a helyén van. Költeményeire – akárcsak prózájára – a pontos, szép, veretes szóhasználat jellemző. Nem csupán tudja, hanem érzi is szavaink jelentésárnyalatait, s azt is, milyen kort milyen kifejezés jellemez a legjobban. Több évtizednyi nyugati életét követőleg is mindig *szabatosan* szól nyelvünkön, sohasem fogalmaz *szabadosan*. Illetlen szót illetlen helyen nála sohasem találtam. Azt a színvonalat képviseli költészetünk vonulatában, amit Cs. Szabó László és Márai Sándor értekező prózájában. Nem kapkod mássalhangzótorlódásokkal telített szerkezetek után, s körülményes bikkfanyelvvel sohasem találkozom Gömöri György szövegeiben.

„*Birodalmak hanyatlanak, de a nyelv marad...*” cseng fülemben újra meg újra fent idézett, sorsunkat meghatározó mondata. Úgy érzem az a nyelv, az a nyelvezet, amit ő képvisel irodalmunk legmaradandóbb értékeinek vonulataiba tartozik. Hálásak lehetünk érette költőnknek és nemrég elhunyt Édesanyjának, aki maradandó szavakat szeretettel örökített fiára. A legnagyobb értéket, amit anya magyar költőnek adhat: *édes anyanyelvét*.

Szathmári István professzor úr és az a folyóirat, a *Nyelvünk és Kulturánk*, amelyik a nyugati magyar irodalom legavatottabb támogatója (s szerkesztőbizottságának neves stilisztánk tagja) mindig szívesen közli Gömöri György írásait. Még a legnehezebb időkben is: recsegő-ropogó, hanyatló birodalmak összeomlásának korában is. Mert az igényes, választékos, szép magyar szó maradandó.

Birodalmak hanyatlanak, de a NYELV marad!

Jegyzet:

Az 1990-ben immár Budapesten megjelent *Búcsú a romantikától* c. kötetben (erre maga a szerző hívta fel figyelmemet) hibásan *fojtotta* áll *folytatta* helyett.